

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА І ХОРЕОГРАФІЇ
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
“01” вересня 2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРОФЕСІЙНЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ З
СУЧАСНОГО ТА БАЛЬНОГО
ТАНЦЮ: ТАНЦЮВАЛЬНА ТА
КОНТАКТНА ІМПРОВІЗАЦІЯ**

для студентів 3 курсу

галузі знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальності 024 Хореографія

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньо-професійної програми 024.00.01 Хореографія (за видами)

Київ – 2022

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0147/23

(підпис) (прізвище, ініціали)
«01» вересня 2023 р.

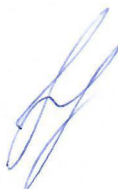
Розробники: Леся Прусова, викладач кафедри хореографії Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Анна Єліна, викладач кафедри хореографії Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Купрій Оксана, викладач кафедри хореографії Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри хореографії
Протокол від 28 серпня 2023 р. № 11

Завідувач кафедри

Людмила АНДРОЩУК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 024.00.01
Хореографія (за видами) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми

Тетяна МЕДВІДЬ

Робочу програму перевірено _____

Заступник декана з

науково-методичної та навчальної роботи _____

Інна ТКАЧЕНКО

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

На 20__/20__ н.р _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

На 20__/20__ н.р _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

На 20__/20__ н.р _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни за формами навчання
	Денна
Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	12/360
Курс	3
Семестр	5/6
Кількість змістових модулів з розподілом:	2 (1/1)
Обсяг кредитів	6 (2/3)
Обсяг годин, в тому числі:	150 (60/90)
Аудиторні	28/42
Модульний контроль	4/6
Семестровий контроль	-/-
Самостійна робота	28/42
Форма семестрового контролю	залік/залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Професійне вдосконалення з сучасного та бального танцю: Танцювальна та контактна імпровізація» передбачає вивчення студентами теоретичних та практичних підходів до технік імпровізації в сучасній хореографії. Вивчення даної дисципліни сприяє розширенню можливостей студента для створення нових танцювальних форм, дослідженню власного тіла та втілення на сцені нових постановчих рішень засобами лабораторної імпровізації.

Метою курсу є створення умов для розвитку творчого бачення, фантазії та власного хореографічного стилю, вміння застосовувати отримані знання та навички для створення хореографічного тексту.

Головним завданням курсу є формування авторського танцювального стилю, вивчення танцювальної та контактної імпровізації для подальшого використання теоретичних та практичних основ технік імпровізації.

У 5 семестрі вивчаються основні техніки імпровізації, досліджується імпровізація як інструмент втілення внутрішнього образу, аналізується робота власного тіла в запропонованих обставинах та згідно поставлених задач, актуалізується робота в групах на постановку спільного етюдів принципами імпровізації. У 6 семестрі вивчаються різновиди контактної імпровізації в дуетній та груповій формах, основи партнерінгу.

У результаті вивчення дисципліни «Професійне вдосконалення з сучасного та бального танцю: Танцювальна та контактна імпровізація» студенти здобувають наступні компетентності:

- ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в хореографії, мистецькій освіті, виконавській діяльності, що передбачає застосування певних теорій та методів хореографічного мистецтва і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
- ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- СК 01. Усвідомлення ролі культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.
- СК 02. Здатність аналізувати основні етапи, виявляти закономірності історичного розвитку мистецтв, стильові особливості, види і жанри,

основні принципи координації історико-стильових періодів світової художньої культури.

- СК 03. Здатність застосовувати теорію та сучасні практики хореографічного мистецтва, усвідомлення його як специфічного творчого відображення дійсності, проектування художньої реальності в хореографічних образах.
- СК 04. Здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової хореографічної діяльності (виконавської, викладацької, балетмейстерської та організаційної).
- СК 05. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових, профільних, фахових закладах освіти.
- СК 06. Здатність використовувати і розробляти сучасні інноваційні та освітні технології в галузі культури і мистецтва.
- СК 08. Здатність сприймати новітні концепції, усвідомлювати різноманітність сучасних танцювальних практик, необхідність їх осмислення та інтегрування в актуальний контекст з врахуванням вітчизняної та світової культурної спадщини.
- СК 09. Здатність збирати, обробляти, аналізувати, синтезувати та інтерпретувати художню інформацію з метою створення хореографічної композиції.
- СК 14. Здатність забезпечувати високий рівень володіння танцювальними техніками, виконавськими прийомами, застосовувати їх як виражальний засіб.

3. Результати навчання за дисципліною:

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- ПРН 02. Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності.
- ПРН 06. Розуміти роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.
- ПРН 07. Знати і розуміти історію мистецтв на рівні, необхідному для застосування виражально-зображальних засобів відповідно до стилю, виду, жанру хореографічного проєкту.
- ПРН 08. Розуміти хореографію як мистецький феномен, розрізняти основні тенденції її розвитку, класифікувати види, напрями, стилі хореографії.
- ПРН 09. Володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- ПРН 10. Розуміти хореографію як засіб ствердження національної самосвідомості та ідентичності.
- ПРН 11. Використовувати інноваційні технології, оптимальні засоби, методики, спрямовані на удосконалення професійної діяльності, підвищення особистісного рівня володіння фахом.
- ПРН 13. Розуміти і вміти застосовувати на практиці сучасні стратегії збереження та примноження культурної спадщини у сфері хореографічного мистецтва.
- ПРН 14. Володіти принципами створення хореографічного твору, реалізуючи практичне втілення творчого задуму відповідно до особистісних якостей автора.
- ПРН 19. Знаходити оптимальні виконавські прийоми для втілення хореографічного образу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторні:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Імпровізація як інструментарій для створення хореографічного тексту							
Тема 1 Основні імпровізаційні техніки.	14			7			7
Модульний контроль							-
Тема 2 Імпровізація як інструмент втілення внутрішнього образу.	14			7			7
Модульний контроль							-
Тема 3 Імпровізація з поставленими задачами.	14			7			7
Модульний контроль							2
Тема 4 Побудова танцювальних комбінацій засобами імпровізації.	14			7			7
Модульний контроль							2
Разом за V семестр	60			28			28
Змістовий модуль II. Інструментарії контактної імпровізації							

Тема 1 Дослідження контакту з предметом в ході танцювальної імпровізації.	28			14			14
Модульний контроль	2						
Тема 2 Дослідження зорового та тактильного контактів з партнером.	28			14			14
Модульний контроль	2						
Тема 3 Технічні особливості роботи з силою та вагою тіла. Основи партнерінгу.	28			14			14
Модульний контроль	2						
Разом за VI семестр	90			42			42
Разом за РІК	150			70			70

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Імпровізація як інструментарій для створення хореографічного тексту

Тема 1. Основні імпровізаційні техніки.

Практичне заняття:

План:

1. Імпровізація від внутрішнього настрою (техніка Айседори Дункан).
2. Техніка імпровізації Рудольфа Лабана (кінесфери, «зусилля Лабана»).
3. Техніка імпровізації Вільяма Форсайта (робота з геометрією та малюнками в просторі).

Самостійна робота: створити хореографічну комбінацію за вивченими техніками.

Тема 2. Імпровізація як інструмент втілення внутрішнього образу.

Практичне заняття:

План:

1. Визначення поняття «образ» в хореографії та його складові.
2. Музичний супровід як вагома частина створення образу в хореографії.

Розбір музичного або звукового супроводу:

- музичний розмір;

- мелодія;

- ритм;

- синкоповані ритми.

3. Виконання вправ на імпровізацію на задані образи.
4. Виконання вправ на імпровізацію з використанням різного музичного матеріалу.

Самостійна робота: створити сольний етюд імпровізаційними методами на заданий образ.

Тема 3. Імпровізація з поставленими задачами.

Практичне заняття:

План:

1. Імпровізація на запропоновані внутрішні обставини.
2. Імпровізація на запропоновані зовнішні обставини.
3. Групові імпровізації з поставленими задачами.

Самостійна робота: записати відео імпровізації на задані викладачем обставини.

Тема 4. Побудова танцювальних комбінацій засобами імпровізації.

Практичне заняття:

План:

1. Створення сольної комбінації в процесі танцювальної лабораторії.
2. Поєднання комбінацій в етюд за участі всієї групи студентів.

Самостійна робота: відпрацювання створеного етюду.

Змістовий модуль II. Інструментарії контактної імпровізації

Тема 1. Дослідження контакту з предметом в ході танцювальної імпровізації.

Практичне заняття:

План:

1. Розгляд можливих варіантів контакту з певним предметом.
2. Робота з предметом на задану тему.
3. Виконання вправ у групі з використанням предмету.

Самостійна робота: створити танцювальну комбінацію з будь-яким предметом принципами імпровізації.

Тема 2. Дослідження зорового та тактильного контактів з партнером в імпровізації.

Практичне заняття:

План:

1. Робота в парах, виконання вправ для розвитку уваги та утримання зорового контакту з партнером.
2. Робота в парах, контактування партнерів однією частиною тіла на основі імпровізації
3. Робота в парах, утримання контакту декількома частинами тіла.
4. Робота в групах, вправи на розвиток відчуття партнера в танці.
5. Створення пластичних мотивів засобами імпровізації на базі вивчених принципів.

Самостійна робота: створення дуетного етюду на задану тему в процесі контактної імпровізації.

Тема 3. Технічні особливості роботи з силою та вагою тіла. Основи партнерінгу.

Практичне заняття:

План:

1. Дослідження власної ваги тіла та сили, з якою тіло може виконувати рух.
2. Робота з партнером, передача ваги тіла.

3. Робота в групі, способи передачі та прийому ваги тіла партнера

4. Створення перформативного етюдю на основі контактної імпровізації

Самостійна робота: відпрацювання створеного хореографічного етюдю в групі.

Критерії оцінювання практичного заняття

10 балів - студент досконально володіє термінологією та вдало застосовує її в методичному поясненні, враховуючи всі деталі специфіки виконання руху. Визначає можливі помилки та орієнтується в способах їх усунення. Швидко запам'ятовує і відтворює програмний матеріал; виконання вивченого матеріалу на високому рівні.

9 балів - студент допускає незначні помилки при виконанні та поясненні методики виконання руху, аналізує та виправляє помилки, допущені в процесі практичного виконання руху, чітко відтворює задану координацію руху.

8 балів - студент на достатньому рівні демонструє вивчені комбінації, сценічно та методично вірно виконує лексику, допускає помилки при виконанні, але швидко реагує на зауваження та виправляє їх.

7 балів - студент на достатньому рівні демонструє вивчені танцювальні комбінації. Пластичні мотиви відповідають вимогам виконання методичного та технічного характеру. Проявляє достатній рівень запам'ятовування навчального матеріалу.

6 балів - студент допускає помилки в виконаному завданні, не завжди знає структуру танцювальної комбінації, аналізує та знаходить причинні наслідки, які впливають на загальний результат виконання руху.

5 балів - виконання руху студентом має цілісну структуру, проте має методичні та технічні порушення при виконанні комбінацій. Рівень виконавської майстерності на слабкому рівні.

4-3 бали - виконання танцювальних комбінацій на низькому рівні. Допущені помилки при виконанні комбінацій, що не відтворюють поставлені завдання.

2 бали - студент не знає програмного матеріалу.

1 бал - студент присутній на парі, але практично не працює.

6.Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Семестр 5		Семестр 6	
			Модуль 1		Модуль 2	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1.	Відвідування практичних занять	1	14	14	21	21
2.	Робота на практичних заняттях	10	14	140	21	210
3.	Виконання самостійної роботи	5	4	20	3	15
4.	Виконання модульної роботи	25	2	50	3	75
	Разом		-	224	-	321
<p>Максимальна кількість балів: За 5 семестр – 224 За 6 семестр – 321 Розрахунок коефіцієнта: За 5 семестр: $428/100 = 2,24$ За 6 семестр: $423/100 = 3,21$</p>						

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
V семестр		

Змістовий модуль I.		
Імпровізація як інструментарій для створення хореографічного тексту		
Тема 1 Основні імпровізаційні техніки.	створити хореографічну комбінацію за вивченими техніками.	5
Тема 2 Імпровізація як інструмент втілення внутрішнього образу.	створити сольний етюд імпровізаційними методами на заданий образ.	5
Тема 3 Імпровізація з поставленими задачами.	записати відео імпровізації на задані викладачем обставини.	5
Тема 4 Побудова танцювальних комбінацій засобами імпровізації.	відпрацювання створеного етюду.	5
<i>Разом: 56 год.</i>	<i>Разом: 20 балів</i>	
VI семестр		
Змістовий модуль II.		
Інструментарій контактної імпровізації		
Тема 1 Дослідження контакту з предметом в ході танцювальної імпровізації.	підготовка сольного твору з предметом вивченими принципами імпровізації.	5
Тема 2 Дослідження зорового та тактильного контактів з партнером.	постановка етюду (дуетна форма).	5
Тема 3 Технічні особливості роботи з силою та вагою тіла. Танцювальні підтримки.	відпрацювання створеного хореографічного твору.	5
<i>Разом: 56 год.</i>	<i>Разом: 15 балів</i>	

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

5 балів - студент повністю виконав завдання самостійної роботи. Виконане завдання відповідає вимогам та має чітку та цілісну структуру.

4 бали - завдання, що винесене на самостійне опрацювання виконане повністю, проте має незначні помилки, які не впливають на загальний результат. Визначає помилки, та чітко формує причині наслідки.

3 бали - завдання самостійної роботи виконане на середньому рівні. Відслідковуються помилки, які впливають на загальне сприйняття виконаного завдання.

2 бали - студент виконав завдання самостійної роботи, проте не демонструє його практичну чи не знає його теоретичну частину.

1 бал - студент виконав завдання самостійної роботи на дуже слабкому рівні.

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

На 1 змістовий модуль заплановано 4 модульні контрольні роботи, на 2 змістовий модуль – 4 модульні контрольні роботи.

I змістовий модуль

Модульна контрольна робота №1

Форма: усне опитування. Максимальна кількість балів 25.

Завдання: проаналізувати роль танцювальної імпровізації на хореографічне мистецтво сьогодення. Визначити важливість постійної практики імпровізації для сучасного артиста. Описати основні техніки імпровізації.

Критерії оцінювання МКР №1

Кількість балів	Роз'яснення
23-25 балів	Студент проявив глибокі систематичні знання даної теми, навів приклади, допущені помилки є незначними.

19-22	Студент визначає структуру відповіді, допускає незначні помилки, що не впливають на загальний результат відповіді.
15-18	Студент орієнтується в питанні, проте не чітко формує структуру відповіді, допускає помилки, що порушують правильність відповіді.
10-14	Відповідь поверхнева, не змістовна.
7-9	Відповідь на примітивному рівні.
1-6	Студент не орієнтується в зазначеному питанні.

Модульна контрольна робота №2

Форма: практичний показ. Максимальна кількість балів 25.

Завдання: продемонструвати та проаналізувати власно створений етюд на заданий образ.

Критерії оцінювання МКР №2

Кількість балів	Роз'яснення
23-25 балів	Студент технічно та якісно демонструє вивчені техніки та принципи імпровізації, може проаналізувати та методично вірно пояснити їх мету. Вільно імпровізує відповідно до завдання. Студент має творчий підхід до виконання вправи. Емоційно передає образ (якщо він передбачений завданням), використовуючи засоби сценічної виразності. Впевнено рухається в гармонійному поєднанні з музичним матеріалом.
19-22	Студент на достатньому рівні демонструє вивчені принципи імпровізації. Пластичні мотиви відповідають

	вимогам завдання. Чітко та впевнено виконує рухи в гармонійному поєднанні з музичним матеріалом.
15-18	Студент допускає незначні помилки в виконаному завданні, аналізує та знаходить причинні наслідки, що впливають на загальний результат виконання руху.
10-14	Виконання руху студентом має цілісну структуру, проте імпровізація не повністю відповідає поставленому завданню. Рівень виконавської майстерності на слабкому рівні.
7-9	Виконання танцювальної імпровізації на слабкому рівні. Допущені помилки при виконанні вправи, що не відтворює поставлені завдання.
1-6	Студент не знає програмного матеріалу. Виконання вправ неповністю та на дуже слабкому рівні.

II змістовий модуль

Модульні контрольні роботи №3

Форма: практичний показ. Максимальна кількість балів 25.

Завдання: продемонструвати та проаналізувати власно створений танцювальний етюд в контакті з предметом (за завданням викладача).

Модульна контрольна робота №4

Форма: практичний показ. Максимальна кількість балів 25.

Завдання: продемонструвати та проаналізувати власно створену танцювальну комбінацію використавши завдання на збереження зорового контакту.

Модульна контрольна робота №5

Форма: практичний показ. Максимальна кількість балів 25.

Завдання: продемонструвати та проаналізувати власно створений етюд, використовуючи вправи на знаходження тактильного контакту (дуетна форма).

Критерії оцінювання МКР №3, 4, 5

Кількість балів	Роз'яснення
23-25 балів	Студент технічно та якісно демонструє вивчені принципи імпровізації, може проаналізувати та методично вірно пояснити їх мету. Вільно імпровізує відповідно до завдання. Студент має творчий підхід до виконання вправи. Емоційно передає образ (якщо він передбачений завданням), використовуючи засоби сценічної виразності. Впевнено рухається в гармонійному поєднанні з музичним матеріалом.
19-22	Студент на достатньому рівні демонструє вивчені принципи імпровізації. Пластичні мотиви відповідають вимогам завдання. Чітко та впевнено виконує рухи в гармонійному поєднанні з музичним матеріалом.
15-18	Студент допускає незначні помилки в виконаному завданні, аналізує та знаходить причинні наслідки, що впливають на загальний результат виконання руху.
10-14	Виконання руху студентом має цілісну структуру, проте імпровізація не повністю відповідає поставленому завданню. Рівень виконавської майстерності на слабкому рівні.
7-9	Виконання танцювальної імпровізації на слабкому рівні. Допущені помилки при виконанні вправи, що не відтворює поставлені завдання.
1-6	Студент не знає програмний матеріалу. Виконання вправ неповністю та на дуже слабкому рівні.

6.4 Форми проведення семестрового контролю

Форма проведення семестрового контролю - залік. Практичний показ вивченого матеріалу.

6. 5 Навчально-методична карта дисципліни «Професійне вдосконалення з сучасного та бального танцю: Танцювальна та контактна імпровізація»

Разом: 150 год., практичні заняття – 70 год.,

самостійна робота – 70 год., модульний контроль - 10 год.

Семестри	V				VI		
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II		
Назва модуля	Імпровізація як інструментарій створення хореографічного тексту.				Інструментарії контактної імпровізації.		
Кількість балів за модуль	174 бали				246 бали		
Теми	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7
	Основні імпровізаційні техніки.	Імпровізація як інструмент втілення внутрішнього образу.	Імпровізація з поставленими задачами.	Побудова танцювальних комбінацій засобами імпровізації.	Дослідження контакту з предметом в ході танцювальної імпровізації.	Дослідження зорового та тактильного контактів з партнером.	Технічні особливості роботи з силою та вагою тіла. Основи партнерінгу.
Практичні заняття	(відвідування – 1 бал) 10 балів за роботу Всього – 44 бали	(відвідування – 1 бал) 10 балів за роботу Всього – 44 бали	(відвідування – 1 бал) 10 балів за роботу Всього – 44 бали	(відвідування – 1 бал) 10 балів за роботу Всього – 22 бали	(відвідування – 1 бал) 10 балів за роботу Всього – 77 балів	(відвідування – 1 бал) 10 балів за роботу Всього – 77 балів	(відвідування – 1 бал) 10 балів за роботу Всього – 77 балів
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота № 1, 2 (50 балів)				Модульна контрольна робота № 3, 4, 5 (75 балів)		
Розрахунок коефіцієнта	224 / 100 = 2, 24				3 / 100 = 3, 21		

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінка
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Хоцянівська Л. Ф., Рехвіашвілі А. Ю. Методика виконання імпровізації та контактної імпровізації: навчальний посібник. – Київ: КНУКіМ, 2017. - 104 с.
2. Герц І. І., Мова Л. В., Кебас О., Бойко О. С., Журавльова А. В. Сучасний танець: шляхи творчого вдосконалення: навчальний посібник. – Київ : Видавничий центр КНУКіМ, 2021. – 241 с. : іл.
3. Morgenroth Joyce. Dance Improvisations. - Pittsburgh : University of Pittsburgh, 1987. – 160 с.

Доступ: books.google.com.ua/books?id=Z27GUPk1C-IC&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

4. Мова Л. В. Техніка і імпровізація у сучасному танці. Проблеми розвитку сучасного хореографічного мистецтва та шляхи їх вирішення : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17–18 листопада 2011 р., Луганськ. Луганськ. 2011. С. 50–54.
5. Янина-Ледовська Є. В. Напрямки та тенденції розвитку контактної імпровізації у контексті сучасної хореографії. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2010. № 1. С. 247–249.

Додаткова література:

1. Livett Anne. Contemporary Dance. – NY; Abbeville Press, 1988
2. Banes Sally. Terpsichore in Sneakers. – Boston: Houghton Mifflin Co., 1980.
3. . De Mill Agnes. Martha, the life and work of Martha Graham. – Ney York.: Random House, 1991. – 476 p.: ill.
4. Gay Cheney. Basic Concepts in Modern dance. A Dance Horizons Book
5. Goldenberg R.L. Performance Art: from Futurisme to the Present / Goldenber

R.L. – Singapore : Thames & Hudson world of art, 2000. – 232 p.: ill.

6. Rudolf von Laban. Der moderne Ausbruckstanz in der Ergirhung / Rudolf von Laban. – Wilhelmshaven : Henrichshofen-Becher, 2001. – 160 s.